

אשרי האיש

החסידות בדרך רבוה"ק זיע"א

בעזרת ה' נעשה ונצליח

יום ו' ערש"ק ה' תשרי תשפ"ג

פרשת וילך - שובה

גליון תקנ"ז

שנה י"ב

מפי ספרים וסופרים

שערי דמעה לא ננעלו

מחילה וסליחה בבכיה ובתחנונים לעורר רחמי שיהחול ויסלח לכם, וכן עשו כולם. ויתמלא הארי רחמים עליהם וימחול להם. והנמשל הוא שהאדם מקלקל דרכו כל השנה כולה, הן בביתו והן בחנותו, הן בתפילתו, הן בביטול עסק התורה. וכאשר יבוא יצר הטוב לעורר לבו בתשובה, ואומר לו שובה ישראל כי על כל אלה יביאך האלקים במשפט, הוא דוחה תשובתו לחודש אלו, ואומר יבוא חודש אלו ואעשה תשובה בעסק התורה ובסליחות. אחר כך יגיע אלו והוא עודנו הולך בדרכו הרע ואינו עושה תשובה, וכשיבוא יצר הטוב להזכירו ולעורר לבו בתשובה, הוא דוחה תשובתו לראש השנה וימים שבנתיים, אחר כך יגיעו ימים שבינתיים ואינו עושה תשובה, וכשיבוא יצר הטוב להזכירו ולעורר ליבו דוחה את התשובה ליום הכיפורים, אך כאשר מגיע יום הכיפורים וכבר יודע האדם שהוא קרוב לחתימה, ולא יזמן ידחה תשובתו, ואותו היום שהוא קצר והמלאכה מרובה, מה יוכל לסגל בו? לכן מוכרח לעשות כמו עצת השועל שיהיה צועק ובוכה בלב נשבר לפני מלכו של עולם בסליחות ותחנונים רבים עד שעת הנעילה, ואלקינו מרחם לקבל תשובתו ושברון לבבו והותם אותו בספר מחילה ובספר חיים טובים.

משל לשועל שראה את החיות עומדים בצער גדול, בשביל שכעס עליהם מלך החיות האריה ואמר שרוצה לעשות בהם נקם ומשפט חרוץ. ויאמר להם השועל אל תראו ואל תפחדו אני אלך עמכם אצלו ואפייסנו. אמרו לו במה תפייסו? אמר להם יש לי שלש מאות משלי שועלים ואומר אותם לפניו ואצחק אותם, ובשמחתם בהם ינוח מכעסו ויתפייס וימחול לכם, ויאמרו טוב הדבר לכה אתנו. וילכו כולם עמו ביחד והלך עמהם שיעור מהלך אלפים אמה, ועצר באמצע הדרך, אמרו לו למה עצרת? אמר להם שכחתי מאה משלים מן אלו השלש מאות, אמרו לו לא נורא יכול להתפייס המלך גם במאתיים משלים, והלך עמהם עוד מהלך אלפים אמה, ושוב עצר, ואמרו לו למה עצרת? אמר להם שכחתי עוד מאה משלים, אמרו לו לא נורא יכול להתפייס המלך גם במאה משלים, והלך עמהם, עד שהגיעו סמוך לאוהל הארי ועמד ולא רצה לילך. אמרו לו למה עמדת? אמר להם שכחתי הכל ואין לי במה לפייסו. ויאחז אותם פחד ורעדה ולא ידעו מה לעשות. ויאמר להם השועל, עתה כבר באתם סמוך לאוהל הארי ואין מנוס לחזור שכבר ראה אתכם ואתם קרובים אצלו, לכן אין לכם תקנה אלא רק שיתאזר כל אחד ואחד לצעוק ולבכות בכל כוחו לפני הארי ויפלו לפניו לכקש ממנו

אמרות טהורות

אמרות קודש מרבותינו הק' מאלכסנדר

ואמר ביום ההוא הלא כי אין אלוקי בקרבי מצאוני הרעות האלה (ל"א, י"ז). התוצאה מחסור האמונה שהקב"ה משתתף עם ישראל בצרתם, המתבטא במחשבה פסולה - כי אין אלוקי בקרבי - היא: ואנוכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא, שהקב"ה מסתיר באמת חלילה את פניו. (עקידת יצחק)

גם בתוך ההסתרה הקב"ה נמצא

ואנוכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא (ל"א, י"ח)

ההסתרה היא כ"כ עמוקה ונסתרת - הסתר אסתיר - הסתר בתוך ההסתרה, עד שאין האדם מרגיש בנוכחות הקב"ה, ודוחה עליו כאילו חלילה אינו ניצב שם, בו בזמן ששמו ית' הוא: קל מסתתר. (בעל שם טוב)

התורה מודיעה לנו שהקב"ה מסתתר, מחמת רצונו שנחפש אותו ונבקשנו בכדי לנוכח למצוא אותו - הסתר אסתיר פני ביום ההוא - כדרך שהתינוק מתחבא ומסתתר ע"מ שיחפשוהו וימצאוהו. (רמ"ם מווארקו)

דָּבָר אֶחָד לְדוֹר

כי אתה תבוא את העם הזה (ל"א, ח'). מפרש"י: דָּבָר אֶחָד לְדוֹר וְלֹא שְׁנֵי דְבָרִים לְדוֹר. ריבוי המנהיגים אינו אלא קללה, כך שרק כאשר - דבר אחד לדור - יש בו ברכה, בעוד שאם יש יותר מאחד, אין זו הנהגה מבורכת - ולא שני דברים לדור. (בעל שם טוב)

טף - למה הם באים

הקהל את העם והאנשים והנשים והטף ונרך אשר בשעריך (ל"א, י"ב). מפרש"י: טף - למה באים (חגיגה ג') לתת שכר למביאייהם. אם כי הטף מובא בעקבות ההורים, הרי נאמר ציווי מיוחד על הבאתם - כדי ליתן שכר למביאייהם - שיהיה דינם כמצווה ועושה. (בית יצחק)

מחשבות פסולות

באהלי צדיקים

הצדיקים מעוררים לתשובה

והענין הוא כמו שאמר הרבי ר' בונים זצוקללה"ה זי"ע, לאא"ז [הוא ר' שרגא פייבל מגריצא] זצוקללה"ה זי"ע, במחשבה יש ב' בחינות. א', היא המחשבה שלא באה עדיין להתפשטות, רק נפלה והתנוצצה כרגע במוחו ונסתלקה. והיא נקראת 'חכמה'. ולפעמים, כשנפל ח"ו איזה הרהור ומחשבה רעה ונאבדה כרגע, מבלי שנצטרך עליה לעשות תשובה, וכשמחבר את עצמו לצדיק אמיתי, מעלה אותן מחשבות והרהורים לגילוי, כדי שירגיש בהם לעשות תשובה. (ישמח ישראל, נצבים וילך, אות ב')

מרגניתא דיצחק

פנינים בסדר פסוקי פרשת השבוע

לע"ז הרה"ח ר' יצחק
בן הרה"ח ר' משה אריה זצ"ל
נלב"ע ו' סיון תשע"ד

אף לאחר שנסתלק מהעול - וילך משה - ממשיך הוא לדבר - את הדברים האלה אל כל ישראל - שהרי איתפשטותא דמשה בכל דור ודור. (תפארת שלמה)

בכחו של הרועה הנאמן להתפלל ולבקש רחמים על כל ישראל - בהיות דבריו - הדברים האלה - תפילה ותחנונים עליהם, וכל זה בגלל גודל מעלתו

וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל (ל"א, א'). בטרם הוכיח משה את ישראל כלל את עצמו עמהם בתוכחתו - וילך משה - להתבונן במעשיו הוא, ורק לאחר מכן - וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל. (תולדות יעקב יוסף)

שזכה בכל עת ללכת מדרגא לדרגא - וילך משה.

(עשרת יצועה, ד"קוב)

הקב"ה לגדול חסדיו.

(פרי צדיק, לובלין)

ואנוכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא (ל"א, י"ח). אף בהסתרה הגדולה ביותר - הסתר אסתיר - ניתן למצוא את השי"ת - ואנוכי.

על כל הרעה אשר עשה כי פנה אל אלוקים אחרים (ל"א, י"ח). אם כי שבו והתוודו על חטאתם 'אמר ביום ההוא הלא על כי אין אלוקי בקרבי מצאוני הרעות האלה, אמנם מאחר שלא שבו על שורש החטא ותחילתו - כי פנה אל אלוקים אחרים - שהוא הפניה לצד אחר, לפיכך - ואנוכי הסתר אסתיר פני.

בו ברגע שיהרהרו בתשובה מבטיחם הקב"ה: ואנוכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא על כל הרעה אשר עשה - שימחק את העוון ויסתירהו מגד עיניו, אפילו אם הוא חמור ביותר - כי פנה אל אלוקים אחרים - גם אותו יסתיר

ואעידה בם את השמים ואת הארץ (ל"א, כ"ח). יהודים של ישראל קדושים הוא, כי רק הם אלו המעידים על בריאת שמים וארץ - ואעידה בם את השמים ואת הארץ, שהרי: אתם עדי נאום ה'.

וידבר משה באזני כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת עד תומם (ל"א, ל). דיבור הוא לשון קשה, ובדבריו הקדושים עורר את ישראל שישבו בתשובה - וידבר משה באזני כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת - ובכך נתעלו עד שזכו לשלימות הראייה.

למרות שזו היא נבואה על הגלות הנקראת היא - השירה הזאת - שהוא תכלית ומטרת הגלות היא להעלות את ניצוצות הקדושה שנתפזרו בין הגויים, וכאשר מסתיים תפקידם זה - עד תומם - תסתיים הגלות, כך שניתן לקרוא להם בשם שירה, על סמך העתיד של סיום הגלות.

מעשי צדיקים

אם מקל זה יציץ ציץ ויפרח, אאמין בכנות דבריך ואעזור לך לחזור בתשובה

גם המיר כמובן את דתו רח"ל, ומוועלוול היהודי, נהיה וולאדק הפריץ הפולני הבוגד בעמו ובאמונת אבותיו. ימים אחדים התהלך וולאדק כסהרורי כשמחשבותיו הטורדניות לא נותנות לו מנוח, לבסוף החליט שעליו לחזור ליהדותו ויהי מה, הוא ידע כי זה לא יהיה קל לבצע את החלטתו, סכנה גדולה תהא נשקפת לא רק לו עצמו, כי אם לכל היהודים, אם יודע מה הוא מתכוונן לעשות, אולם החלטתו היתה נחושה.

שוב נקפו מספר ימים וולאדק-וועלוול התהלך בחוסר מנוחה, הוא לא ידע כיצד להתחיל ואיך לגשת לביצוע החלטתו הגורלית? לבסוף זכר כי באחד הכפרים הנתונים למרותו, מתגורר רבי אשר אודותיו שמע נסים ונפלאות, הוא לא איבד זמן אלא יצא מיד לדרך, באומרו בבית כי הוא הולך לצידי, ויחזור רק כעבור מספר ימים. וולאדק כיוון את צעדיו כדי שיגיע לכפרו של הרבי לפנות ערב, הוא שאל על מקום מגוריו של הרבי, והלך אליו רק לאחר שהחשיך היום. בהיכנס האציל הפולני לחדר כי לפי מראהו היה וולאדק עדיין אציל פולני, ישב הרבי כשלפניו ספר פתוח, ומבלי לאבד זמן עם גינוני נימוס, שפך לפניו האזרח את כל אשר על לבו, וסיפר לרבי את כל אשר עבר עליו בכל שנות חייו עד הגיעו הלום, וביקש את הרבי בעיניים דומעות לעזור ולסייע בידו לחזור ליהדות.

הרבי הוכה בתדהמה לשמע המשאלה, לא היה בטוח אם האציל הזר אומר את דבריו ברצינות אם לאו, ועוד פחות אם הוא יודע את הסכנה הצפויה אם אכן יעשה כדבריו, הוא אמר לו על כן כי אין לעשות דבר, וכי צרות גדולות ימיט על עצמו האציל אם לא יסתלק מתכניתו המזוהה, אולם את האציל אי אפשר היה לשכנע שיוותר על תכניתו לחזור ליהדות, ה"פריץ" היהודי הבטיח לרבי כי הוא מדבר ברצינות גמורה, והבטיח למלא אחרי דברי הרבי בכל אשר יאמר, אם רק יחזירו לחיק היהדות, ועוד מהסס בכנות דבריו של וולאדק-וולוול, קרא הרבי לפתע בקול רם: "אם מקל זה יציץ ציץ ויפרח, אאמין בכנות דבריך ואעזור לך לחזור ליהדות".

וולאדק העיף מבט מיואש על מקלו שהציב בפניה, ולפתע פתאום הוא קפץ על רגליו חיור ונרעש, והצביע בידיים רועדות על המקל כשהמלים ניתקו מפיו, הרבי הסתכל אף הוא על המקל, ואף הוא שמח למראה עיניו, המקל הנץ ניצנים ירוקים בדיוק כמו עץ באביב. עכשיו כבר לא פקפק הרבי בטוהר כוונותיו של הפריץ שרוצה לחזור בתשובה, הוא הבין כי לפניו מקרה מובהק של נס מן השמים, וכי השם יתברך בנפלאותיו אשר עשה, סיבב את הדברים כך שנפשו של היהודי הטועה תינצל ותחזור ליהדות, הוא מסר לוולאדק מה עליו לעשות כדי לחזור ולהיות יהודי, הוא בירך אותו לשלום ולהצלחה.

וולאדק וולוול שב לביתו בנפש רוענת, וכעבור ימים אחדים שוב יצא ל"צידי", אולם הפעם ללא שוב, הסוס עליו רכב חזר בלעדיו, וכל אחד חשב שהוא מצא את מותו ביער. ובשעה ששוטרים וחיילים חיפשו ביער את גופתו של האציל וולאדק, נדד הלך עני ממקום למקום, מעיר לעיר, ומכפר לכפר, ממדינה למדינה, עד שהגיע לאמסטרדם שבהולנד, שם נגיש וועלוול שהיה יודע קודם לכן כוולאדק האציל אל הרב המקומי, וחזר בפומבי לחיק היהדות, מכאן ואילך הוא חי כיהודי טוב שומר מצוות וירא שמים

מעשה נפלא זה התרחש בפולין לפני שנים רבות, בימי כהונת המלך פוניאטובסקי, באחת הפגישות השגרתיות של בית הדין המלכותי בבירת פולין, גילה אחד האצילים עובדה מזעזעת ביותר, "באחד הכפרים הנתונים למרותו", סיפר "נעלמה נערה נוצריה לפני פסח ואין כל ספק שהיהודים הם שהרגו אותה כדי להשתמש בדמה למטרות דתיות", האציל הלזה הציע אפוא כי בשל המקרה החמור, יוחלט על גירוש כל היהודים מפולין, ועל החרמת רכושם לטובת אוצר המלוכה. המלך עצמו שלא היה אדם רע מטבעו, נדהם לשמוע על עלילת הדם, ושאל את יועציו אם הסיפור הוא נכון? ואם הם סבורים שנכון הוא הדבר? אמר המלך, מסכים הוא להצעה לגרש את כל היהודים מארצו. כל האצילים המשתתפים בישיבות בית הדין המלכותי היו שונאי ישראל מובהקים, וברשותם הגדולה הסכימו לגרש הדין האכזרי, ואישרו אותו בחתימת ידם כנהוג.

רק אחד מיועצי המלך, ודווקא מהחשובים ביותר בשם וולאדק, נתפס להרהורי ספק, שעה שנטל את העט לידו כדי לחתום על המסמך, הוא נשאר מהורהר רגעים אחדים, אחר כך קם על רגליו חיור ונרעש עד עמקי נשמתו, ובקול לא לו כשעיני כל הנוכחים נועצות בו, הצהיר וולאדק: "אין אני יכול לחתום על דבר אשר ברור לי כי הוא שקר מתחילתו ועד סופו, כפי שכולכם יודעים, אני הייתי יהודי והמרתי את דתי, אולם אני בקי היטב במסורת היהודית, ויודע יפה כי אין עוד דבר האסור על היהודים, כאיסור כה חמור של שימוש בדם. על כן ברור לי מעל כל ספק, כי כל עלילות הדם המעלילים על היהודים, בשקר יסודה, הכל אפשר להגיד על היהודים, רק זאת לא, שהם משתמשים בדם למטרות דתיות, או לכל מטרות אחרות, הלא זה אסור להם מן התורה".

יועצי המלכות הביטו בוולאדק בהשתוממות גוברת והולכת, הם לא הבינו מה זה פתאום נעשה פריץ וולאדק כה נמרץ והחלטי בהגנתו על היהודים, בעבר הוא הרי חתם לא אחת על גזירות חמורות נגד היהודים, והיה עושה צחוק מהם וממנהגיהם, ועתה לפתע פתאום נראה כי הוא הפך את עורו ונהיה ידיד היהודים, מה קרה לוולאדק? המלך מצדו שמח לשמוע את דבריו הנמרצים של וולאדק, והוריד את הענין מעל סדר היום, גם האצילים האחרים שכחו מכל הפרשה, אם כי אחדים מהם קיוו שעוד תינתן להם הזדמנות להיפרע מהיהודים.

מיום זה ואילך הפך וולאדק לאיש אחר, מאותו היום בו העלו האצילים את עלילת הדם נגד היהודים, נעור משהו בנפשו פנימה, משהו שלא נתן לו מנוח, הגזירה האיומה לגרש את היהודים שסוכלה, אך ורק הודות להתעוררות פתאומית שלו, לא נתנה לו מנוח, הוא זכר בעברו שעה שוועלוול הקטן היה ולומד היה בחדר ובישיבה, הוא זכר בחבריו, מוריו ורבותיו, זכר בנישואיו ובצעדיו הראשונים בחיי המסחר הגדול, זכר כיצד האירה לו ההצלחה פנים, וכיצד התרחק לאט לאט מידידי היהודים ומהחיים היהודיים, הוא הכיר אנשים עשירים בני אצולה, והושפע מנימוסיהם ומאורח חייהם, במשך הזמן התרחק עוד מהיהדות, ואף התחתן עם אלמנת אציל פולני ידוע, וכשהגיע לדרגה נמוכה כל כך, הוא

• עיקר התשובה נגמר בשבת •

ושב"ת עד ד' אלוקיך אותיות שב"ת. כי עיקר התשובה נגמר בשבת. כי גם אצל אדם הראשון ה' ג"כ טובה גדולה מה שנברא סמוך לשבת. כי לולא זאת לא ה' יכול להתקיים עד שהמליץ עליו השבת כידוע. וז"ש ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך. היינו המלאכים שנבראו מכל המצות שהאדם עושה בכל ששת ימי המעשה ויש להם עלי"ש ב"ש"ק. לכן אומרים בליל ש"ק שלום עליכם וכו' הם המלאכים אשר עומדים ומצפים על יום השבת להיות להם עלי"ש בליל ש"ק. א"כ גם במצות התשובה שהוא ג"כ מצות עשה ונברא ג"כ ממנו מלאך שנהפך לטובה ומלאך רע בעי"ב יענה אמן. ומלאך הזה יש לו ג"כ עלי"ש בשבת. וזהו שנקרא שבת שובה כי השבת הוא הגורם גמר תיקון התשובה כנ"ל.

(תפארת שלמה לשבת שובה)

סוף עד

כח התפילה בימים אלה

שילחץ על הדלת ויכנס. עכשיו מה יעשה... אין בגדים... ואין מפתח... מה נעשה... הוא התחיל לדפוק על הדלת דפיקות חזקות, ואז בהשגחה פרטית א' מילדיו שגם קם קצת מאוחר קם לשמיעת הדפיקות, ופתח לו את הדלת. וכך הסביר לי מה זה 'כדלים' וכרשים דפקנו דלתך, ועל זה אנו ממשיכים ומבקשים "דלתך דפקנו רחום וחנון. מלפניך מלכינו ריקם על תשיבנו, כי

ימי ראש השנה עבר על כל יהודי בהתרומומות הנפש, בתפילות ובתקיעות שופר, ובודאי שכל א' זכה להיכתב לחיים ארוכים טובים ולשלום, ולהיות כלי מחזיק לברכה לקבל את כל ההשפעות טובות שנשפעים בימים אלה לכל ישראל המבקשים ומתחננים אליך בלב נשבר ונדכה "כדלים וכרשים דפקנו דלתך" ולכך אנו מבקשים "דלתך דפקנו רחום וחנון, נא אל תשיבנו

אתה שומע תפילה" דלתך דפקנו רחום וחנון' על איזה דלת מדבר הכתוב? כבר הזכרנו פה (גיליון פ' כי תצא שנה זו) את דברי ה"בני יששכר" בשם האריז"ל שבכל חודש מאיר את א' מן השם אדני" במלואו, חודש תמוז מאיר את ת' בחודש אב את ל' ואז בחודש אלול את ד', ומתוהוה 'דלת' פתוחה לשבים. ע"כ. ושאלנו דופקים על דלתות השמים, ומבקשים "אבינו מלכינו פתח שערי שמים לתפילתנו", זה משום שהכל תלוי בתפילה, ואם פעלנו בתפילתנו לפתוח את הדלת, אז בודאי אנו יכולים להמשיך ולבקש על שאר הדברים. אז הנה כי כן "ויכנעו עמי אשר נקרא שמי עליהם ויתפללו" - זו תפילה. "ויבקשו פני" - זו צדקה, כמה דאת אמר (תהילים י"ג, ט"ז) "אני בצדק אחזה פניך". "וישבו מדרכיהם הרעים" - זו תשובה. אם עשו כן, מה כתיב שם "ואני אשמע השמים ואסלח לחטאתם וארפא את שמיים לקבלת התפילות, ולקבל התשובה מידם.

ויותר מכך 'לא בחסד ולא במעשים באנו לפניך, כדלים וכרשים דפקנו דלתך', אם דלים או רשים אנו ממש, מדוע מכנים אנו את עצמינו בכ"ף הדימיון 'כדלים וכרשים'? ואם אכן היא שצדקה שאנו מבקשים, היא המעורת את הבושת פנים, אים אנחנו דופקים בדלת, והלא אנו מגבירים את את בושת הפנים? ובמה נבוא לפי ממה"מ הקב"ה? אלא שבזאת אנו מסיימים את תפילתנו 'מלפניך מלכנו ריקם אל תשיבנו כי אתה שומע תפילה' הקב"ה שהוא שומע תפלת כל פה, ויודע שאנו חפצים להתקרב אליו, ושאר סביעה מעכב, לכן אנו באים 'כדלים וכרשים', שאין בידינו מזה, ואנא תעזור לנו ותקבל את תפילות בני ישראל המתחננים אליך.

הרבי ר' אלימלך מליזנסק מביא בספרו "נועם אלימלך" (פ' תולדות) את הדרך הראויה לתפילה ולבקשה מהקב"ה, וכלשונו הטהור "...והנה יצחק אבינו ע"ה היה כל מחשבותיו קדושים כולו לה', דחינו לשבח ולתהילה להשי"ת ב"ה, דאצל הצדיקים גם התפילה שהם מתפללים נקרא תהילה, ולא היה עולה על מחשבתו להתפלל על זרע בעולם באופן הנ"ל, רק כל מגמותיו ותפילותיו היה לה' כנ"ל, וזהו "ויעתר יצחק לה' לנוכח" ר"ל זה היה התנגדות למחשבת "אשתו", שהיא היתה חושבת בכונה הנ"ל שהזרע הוא צורך לעולם, וזהו "כי

• ובשפתי צדיקים •

תפילות ישראל חשובות משירת צבא השמים

חזקו ואמצו אל תיראו כו' כי ד' אלקיך הוא ההולך לפניך כו'. הנ"ל בזה הנה אנשי בנה"ג יסדו בתפלת שבת "הקל הפותח בכל יום כו' מוציא חמה ממקומה כו' ומאיר לעולם כלו כו'". והנה כבר הקשו איך יתכן לומר 'מוציא חמה ממקומה' הלא החמה זורחת וסובבת מתחלת בריאתה סובב הולך כל כדור הארץ מלמעלה למטה. ואל מקומו שואף זורח הוא שם ואיך יצדק בה הוצאה ממקומה? אמנם אנשי כנסת הגדולה כווננו בזה כי בהיות ידוע אשר כל העולמות לא נבראו רק בשביל הצדיקים. גם כל צבא השמים העליונים הנה בריאתם לצרכיהם להאיר על הארץ ואנחנו בני" נבראו למען להודות ולהלל שמו הגדול תמיד. והנה החמה אומר שירה בכל יום כמוזכר בגמ' ג' קולות הולכים מסוף העולם כו' אלמלא קול רומי. אבל השי" ברב רחמיו הנה רוצה בתפלת עבדיו ובוחר בשירות ותשבחות של עמו בני" יותר מכל צבא השמים וכביכול מתרומם ע"י בני" לכן יסדו ז"ל הפותח בכל יום דלתות שערי מזרח ר"ל בהגיע זמן התפלה של בני" פותח בעצמו כביכול השערים להכניס התפלו' כי המסכים רבים הם מבדילים ואינם נותני' לעלות התפלות כנודע. אמנם כביכול זה הנחת רוח מהשירות ותשבחות של בני" שמהללים ומפארים לשמו הגדול כמ"ש בגמ' "אמרו לפני פסוקי מלכיות כדי שתמליכוני עליכם" כי ע"י מתגדל מלכותו ית"ש ומתפאר בהם לכך בשעת התפלה כביכול מוציא חמה ממקומה לומר שאינו חפץ בשירות ותשבחות שלה רק לשמוע קול תפלת עמו ישראל. ואמרו עוד "ומאיר לעולם כולו וליושביו". וזה הוא מדת הרחמים כי רק מחמת הרחמנות לפניו ית"ש אשר חפץ בברואיו כמ"ש טוב ד' לכל ורחמיו על כל מעשיו שיש לה זכ" זאת "יודוך ד' כל מעשיך" שנתן להם רשות להודות לפניו ית"ש. והנה כאשר כביכול ית"ש מתרומם ע"י צדיקים נקרא הולך עם. בני" כמ"ש כגבוה שמים מעל הארץ כן גבהו דרכי מדרכיכם ר"ל ע"י דרכיכם. וכן נאמר אשרי כל ירא ד' ההולך בדרכיו מתרומם ע"י הצדיק ולכן נאמר כו' ד' אלקיך הוא ההולך עמך לא ירפך ולא יעזובך' למען כבודו ית"ש.

כפרה בזה הזמן ע"י התפילה

כחוט השני שפתותיך. הנראה לרמז בזה. כי בזמן שהי' בהמ"ק על מכוננו היו כל ישראל מסתכלים על החוט השני כמ"ש אם יאדימו כתולע כצמר יהיו. ועתה בעוונותינו הרבים שאין לנו מקדש ולא כהן שיכפר. רק שיח שפתותינו מה שאנו מסדרין העבודה של יוה"כ שהי' כהן גדול עושה בזה ונשלמה פרים שפתינו. וזה ג"כ כחוט השני כמו שחוט השני הי' מורה לסליחה ביוה"כ. עתה בזמן הגלות הוא שפתותינו התפלה במקום העבודה ואם יאדימו כתולע כצמר יהיו.

קודם התפילה יזכור חטאיו ויתפלל בשמחה

א"י כחוט השני שפתותיך. לפי מה שכתבנו בשער התפלה כי קודם התחלת התפלה צריך לעמוד בשפלות רוח אשר האדם יודע מרת נפשו כי הוא כלי מלא בושה וכלימה מחמת כובד העוונות. וכמ"ש הנה נא הואלתי לדבר ואנכי עפר ואפר. אך לאחר שהתחיל להתפלל צריך לעבוד בשמחה וידע כי תפלתו בוקע רקיעים. וז"פ כחוט השני שפתותיך כמו שחוט השני הי' אדום ואח"כ נתלבן כן קודם התחלת התפלה הם כמו חוט השני ואחר התחלת התפלה צריך להתחזק וידמה בנפשו כאלו נתלבנו העוונות ויתפלל בשמחה כמב' במ"א.

ריקם מלפניך", ובעת לקראת יום הכיפורים, שבו הקב"ה סולח ומוחל לכל עוונותינו, יחתום אותנו בספר חיים ברכה ושלום, ופרנסה טובה, וגזירות טובות, ישועות ונחמות, נזכר ונחתם אנחנו וכל עמך בית ישראל ברוב עוז ושלום.

בתפילת "ונתנה תוקף" המדברת מקדושת ועוצמת ימי ר"ה השנה ויוה"כ, אנו אומרים בתפילה את כל מה שיכול להיכתב על אנשים בשנה הבעל"ט, ובסיומו מכריזים ואומרים "ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה", לכאורה מה הוא הלשון 'מעבירין' שיאמר 'מחקה' או 'יקרעו' את הגזירה וכדומה? ואיך כל זה הפעולות פועלים עלינו לטובה למשך השנה הבעל"ט?

בספר דברי הימים (ב' ז', י"ד) כתוב "ויכנעו עמי אשר נקרא שמי עליהם ויתפללו ויבקשו פני וישבו מדרכיהם הרעים ואני אשמע מן השמים ואסלח לחטאתם וארפא את ארצם" ודרש ע"ז בתלמוד ירושלמי (מסכת תענית פרק ב' הלכה א') "אמר רבי אלעזר שלשה דברים מבטלין את הגזירה קשה ואלו הן: תפילה וצדקה ותשובה. ושלשתן בפסוק אחד (שם) "ויכנעו עמי אשר נקרא שמי עליהם ויתפללו" - זו תפילה. "ויבקשו פני" - זו צדקה, כמה דאת אמר (תהילים י"ז, ט"ז) "אני בצדק אחזה פניך". "וישבו מדרכיהם הרעים" - זו תשובה. אם עשו כן, מה כתיב שם "ואני אשמע השמים ואסלח לחטאתם וארפא את ארצם".

לפי זה יוצא על מה שאנו מקבשים בסליחות מדי יום ביומו "לא בחסד ולא במעשים באנו לפניך" דחינו 'לא בחסד' בצדקה, 'ולא במעשים' תשובה בתיקון המעשים 'באנו לפניך' אלא 'כדלים וכרשים דפקנו דלתך' שאנו דופקים את הדלת בלא כלום, ממש 'כדלים וכרשים'. להבין יותר את המשמעות של 'כדלים וכרשים דפקנו דלתך' סיפר לי א', שהיה איש באחת מערי הארץ, שקם למחרת יום ראשון דסליחות קצת מאוחר, והיה עליו לרוץ במהירות למקום עבודתו, הוא לקח את תיקו, ובלא שימת לב, הוא יצא לרחוב עם... כן... עם בגדי הלילה. שהוא שם לב איך הוא נראה כך ברחוב בתחילת היום, הוא תפס את רגליו אל ביתו, אבל הוא מכניס את ידיו לכיסיו, ואין... אין מפתח. ידית הדלת היתה עם עגול בחוץ, ללא

תפעול את פעולתה, היא מנסה בכל דרך למנוע, בכדי שהצדיק יהיה חלש, ולא יוכל להמשיך בעבודת הקודש, ושר' צבי הירש ראה והרגיש זאת, מיד התפלל בכל כוחו, עד שהצליח לפעול מה שהוא צריך, בישועה גדולה. ללמדך שהכל אפשר לפעול ע"י תפילה.

ונביא פה את ה"רמב"ן שאם הוא לא היה כותב זאת, לא היינו יכולים לחשוב על כזה כיוון, אמנם נעיין בדבריו הק' (בראשית ד', י) על הסיבה למה משה רבינו היה כבד פה, ועל שפתים, וכלשונו: "...ועל דרך הפשט יאמר, כי אני כבד פה גם מתמול גם משלשום, כי מנעורי הייתי כבד פה. אף כי עתה כי אני זקן, וגם מאז דברך היום אל עבדך, כי לא הסירות כבודות פי בצוותך אותי ללכת אל פרעה לדבר בשמך. ואם כן איך אלך לפניו והנה משה מרוב חפצו שלא ילך לא התפלל לפניו יתברך שיסיר כבודות פיו. אבל טען אחרי שלא הסירות כבודות פי מעת שדברת לי ללכת אל תצוני שאלך כי לא יתכן לאדון הכל לשלוח שליח ערל שפתים למלך עמים והקב"ה כיון שלא התפלל בכך לא רצה לרפאותו אבל אמר לו אנכי אהיה עם פיך והורתיך אשר תדבר (פסוק י"ב) שיהיו דברי אשר אשים בפיך במלות נכונות שתוכל לבטא בהן יפה ובאלה שמות רבה (ג כ) אמרו אמר לו אם אתה אינך איש דברים אל תחוש הלא אני בראתי כל פיות שבעולם ואני עשיתי אלם מי שחפצתי וחרש ועור ופקח לראייה ופקח לשמיעה ואם חפצתי שתהיה איש דברים היית אלא לעשות כך אני חפץ ובעת שתדבר יהיו דבריך נכונים שאני אהיה עם פיך הדא הוא דכתיב (בפסוק יב) ועתה לך ואנכי אהיה עם פיך ולפי זה נראה בעיני שלא רצה להסיר ממנו כבוד הפה בעבור שהיה בו ממעשה הנס שספרו רבותינו (בשמו"ר א כו) שאירע לו עם פרעה והנכון בעיני שאמר ה' למשה מי שם פה לאדם או מי ישום אלם הלא אנכי ה' עושה כל ובידי לרפאות אותך ועתה כיון שלא תרצה ברפואתך ולא התפללת לפני על זה לך אל אשר אני מצוה לך ואנכי אהיה עם פיך ואצליח שליחותי גם אפשר שיהיה רמז מ"זיחר אף ה' במשה" (פסוק י"ב) שלא רצה לרפאותו ושלחו על כרחו".

משה רבינו משום שלא התפלל וביקש מרבש"ע שיוכל לדבר בלשון צחה ונקיה, ואולי כי דברי אמת היה בפיו, לפי סברת הר"ן (בדרוש השלישי) שהמדבר בלשון צחות ונקיה, יכול לדבר כמה שרוצה ללא הגבלה, ופעמים שהשקר יחשב אמת, לכך לא ביקש על זה. אבל ישמע אונג' מה שפי הרמב"ן דובר אליך, דע לך, שאם היה מתפלל ומבקש ע"ז הקב"ה היה מרפא אותו, ומשום שלא ביקש ע"כ עזר לו והיה איתו בכל הדרכים לעזר ולסיוע בעודו גם במצב שבו הוא נמצא 'כבד פה ולשון'.

יש פה עוד "חזקוני" שמחזק את דברינו. כל קטן יודע איפה "בנימין" נולד ב... ארץ גושן, אבל הכתוב אומר (בראשית ל"ה, כ"ו) "אשר ילד לו בפדן ארם" שהוא נולד בפדן ארם, לכאורה הרי הוא לא נולד בפדן ארם? אלא מסביר החזקוני ברהט לשונו "...אשר ילד לו על פי התפלה שנתפללה רחל בפדן ארם שאמרה יוסף ה' לי בן אחר ומתוך כך מעלה עליו הכתוב כאלו נולד בפדן ארם. ד"א מאחר שרובם נולדו בפדן ארם כאלו נולדו שם כולם. כמו שמצינו בפרשת ויגש הבאים מצרימה שבעים ויוסף ושני בניו ויוכבד היו בכלל שהכתוב הולך אחר הרוב". הכל הולך אחר התפילה, ואם רחל התפללה עליו בפדן ארם, אז שם הוא נולד. איפה שמתפללים, שם נוצר הישועה שקרובה לבוא.

ולכן התפילה 'מעבירה' את רוע הגזירה, שבכוחה של התפילה לפעול הכל בבני חיי ומזוני רויחא, סיעתא דשמיא, וכל הישועות בכל מילי דמיטב ברו'ג, ובכלל היא הגזירות רעות שמעבירה את הגזירות רעות מעלינו ומעל כל בני ישראל, ובזכות זה הקב"ה מקבל את תפילתנו לחיים ולרצון לפני אדון כל, ומקבל תשובת ישראל, וכל פעולותם לכתוב ולחתום אותם לשנה הבאה עלינו לטובה לחיים טובים ולשלום בספרן של צדיקים גמורים לאלתר לחיים טובים ולשלום. וכן יהי רצון.

עקרה היא" ר"ל שהיתה מעלה המחשבה הזאת על דעתה, "ויעתר לו ה'" פירוש שהשי"ת הפך את רצון יצחק מכוונתו הראשונה להכוונה הנ"ל, "ויעתר" הוא ע"ד שאמרו חז"ל "למה נמשלו הצדיקים לעתר מה עתר מהפך התבואה בגורן", ונמצא עתר הוא לשון הפך, שהשי"ת עושה רצון להצדיק, וזהו "רצון יראיו יעשה" ר"ל שעושה רצון ליראיו, ואז כאשר הפך ה' את רצון יצחק שיהיה כוונתו על הזרע כנ"ל, "ותהר רבקה אשתו" ר"ל אז ידע שהרתה אשתו, ולא כן מתחילה לא ידע מזה כלל, כי היה דבוק כולו בה".

ומדבריו הק' יוצאים שלכאורה שניהם עמדו והתפללו, זה עומד בזוית זו ומתפלל על כבוד שמים, ושיוכל תמיד להלל ולשבח את הקב"ה, וזו עומדת בזוית זו ומתפללת על זרע של קיימא, ואין בנים מתה אנכי. והתפילה של יצחק אבינו ע"ה היא התקבלה בשמים למעלה יותר מתפילת אשתו, להורות לנו שמתפללים על כבוד השי"ת נעננים ונושעים.

בהקשר לכך סיפר הגאון רבי מרדכי גרליץ שליט"א (כהן גדול משרת עמוד נ"ח) וז"ל: פעם נסע הגה"ק רבי מנדל מרימנוב ללובלין, לבקר אצל ידידו וריעו, הגה"ק רבי יעקב יצחק, החוזה מלובלין, אשר יחדיו המתיקן סוד בשכבר הימים, והתהלכו ברגש במעונו של רבם הקדוש, הרבי רבי אלימלך מליז'נסק. כדרכו, לקח עמו רבי מנדל לדרך את משמשו הנאמן, רבי צבי הירש (אשר לימים התפרסם בשמו רבי צבי הירש מרימנוב), אשר לא זזה ידו מתוך ידו.

ברגשי קודש ובהדרת כבוד, קיבל החוזה את פני ידידו הקדוש מרימנוב, וכל ימי שהותו ללובלין, לא זו מחבבו ומהתחקות על עקבותיו ועל הליכותיו בקודש. גם את המשמש המופלא, רבי צבי הירש, כיבד החוזה עד לאחת, לאחר שעיניו הטהורות והצופיות קלטו מיד במי המדובר ומה הוא צופן בחובו.

במהלך ימי הביקור, הבחין החוזה, כי אכילתו של רבי מנדל מועטת ביותר וכי אין הוא מביא כמעט מזון אל פיו, כי אם מעט מזעיר. פנה החוזה אל רבי צבי הירש ושאלו בנימה מודאגת: מהי הסיבה, שרובך נראה כה כחוש ורזה? הרבי, כמעט ואינו אוכל מאומה! - השיב רבי צבי הירש במורת רוח - גם כל תחנוני לפניו, כי יאיל לאכול מעט יותר, היו עד כה לשוא!

הלא יודע אתה להתפלל! - השיב לו החוזה - התפלל, איפוא, לפני ה' יתברך, ובקש על רבך כי יוסף באכילה! מונחה בתומת ישרים, אשר היתה נר לרגליו, נענה רבי צבי הירש מיד למשימה ונתתם למלאותה. הוא חגר בעוז מתניו, והתייצב לשאת תפילה לפני בורא עולם, כפי שהורה לו החוזה. אך ניגש להתפלל, ומיד נשמע הקול, כי זקוקים למפתח של החדר, אשר בו מאוכסנים היו חפצי רבו, הצדיק מרימנוב. הושיט רבי צבי הירש את ידו לאמתחתו, מקום אשר שם מונח היה המפתח - והנה איננו. החלו חיפושים קדחתניים אחר המפתח, ורבי צבי הירש תוהה ותמה בלבו. לאן יכול היה המפתח להיעלם? והרי כל העת מוחזק הוא עמו באמתחתו, ויד זרים לא שלטה בו?! לפתע עלה בלבו רעיון כי אבדן המפתח אינו אלא מעשה בעל דבר, המבקש לעכב את תפילתו על אודות אכילת רבו. הוא החליט, איפוא, לזנוח את המפתח ולהשקיף את כל כוונתו בתפילה. ויהי אך סיים רבי צבי הירש את תפילתו, וקול רבו נשמע באזניו: צבי הירש, בוא הלום! אף רבי צבי הירש אל רבו, מוכן ומזומן למלא את פקודתו, והנה שומע הוא את רבו אומר: אינני יודע מה זאת! תקפה אותי חלשות הלב, כאילו לא אכלתי היום מאומה. הואל נא להגיש לי דבר מאכל...! מיד ידע רבי צבי הירש אל נכון, כי תפילתו נשמעה בשמים ואף עשתה פירות על אתר. תוך כדי דיבור, הושיט רבי צבי הירש את ידו אל אמתחתו, והנה המפתח מונח במקומו כמימים ימימה...

וזה הדרך של התפילה, לבקש ולהתחנן מלפני מלך מלכי המלכים - הקב"ה לפעול את הישועות הנצרכות, אבל הסטרא אחרא שלא רוצים שהתפילה

עלון זה נתרם

כתובת מייל של מערכת הגליון
a13215113@gmail.com

הודעה משמחת
ב"ה, לכל המעוניין ניתן לתרום בעמדות "קהילות" וב"נדרים פלוס" הפרוסות בבתי כנסיות ברחבי הארץ והעולם ע"ש "עלון אשרי האישי"
או במספר טלפון ("קהילות"):
073-275-7000, ולהקיש קוד 8915
אין ניתן אכסום בפלגול אלטום אום אינכום לרפום אגלום אפנסמה
בכדל אולול

לע"נ
מרת מלכה בת הרה"ח ר' יוחנן דב הלוי ע"ה - נלב"ע ד' שבט תשע"ד
ולע"נ הרב אברהם בן הרה"ח ר' יוחנן דב הלוי ע"ה
נלב"ע ז' אדר תשע"ה
ת. נ. צ. ב. ה.

"יפוצו מעיינותיך חוצה"
קח לך זכות וחלק
בהוצאות הגליון
השוטפות מדי שבת
בשבתו

נודב לע"נ
הרב מרדכי מנחם מנדל
בן הרב אהרן אריה ז"ל
נלב"ע ה' תמוז תשפ"א
ת. נ. צ. ב. ה.

המעוניין לתרום להוצאות העלון להצלחה, ברכה או לע"נ יפנה לעורך הבה"ח ישראל פיגנבוים הי"ה, או להפקיד בבנק פועלים, סניף 533, מס' ח-ג 540321-ע"ש ישראל בנימין פיגנבוים. ניתן לתרום מכספי מעשר.